

STÁTNÍ OKRESNÍ ARCHIV ROKYCANY

ARCHIV OBCE SKOMELNO

1839 - 1939

Inventář

Číslo listu JAF
74

Evidenční číslo pomůcky
145

Zpracovala: Mgr. Hana Hrachová

ROKYCANY 2004

OBSAH

ÚVOD

I.	Vývoj původce fondu	4
II.	Dějiny a vývoj fondu	7
III.	Archivní charakteristika fondu	9
IV.	Obsah fondu	10
V.	Záznam o uspořádání fondu	10

PŘÍLOHY

Č. 1	Seznam použitých pramenů a literatury	12
Č. 2	Seznam použitých zkratk	12

INVENTÁRNÍ SEZNAM

A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

I. Knihy

14

B: Obecní úřad 1850 – 1945

I.	Knihy	14
II.	Spisový materiál	16
III.	Účetní materiál	16

ÚVOD

I. Vývoj původce fondu

Fond Archiv obce Skomelno byl vytvořen dvěma původci: správou obce před rokem 1850, po roce 1850 pak obecní samosprávou, tj. obecním zastupitelstvem a obecním úřadem. Před rokem 1850 patřila obec k radnickému panství v Plzeňském kraji. Po reformách v letech 1848/1849 byla přiřazena k nově vzniklému politickému okresu Rokycany (po roce 1850). Po zrušení Okresního hejtmanství v Rokycanech v roce 1868 bylo Skomelno zahrnuto do soudního okresu Rokycany spravovaného do roku 1896 Okresním hejtmanstvím v Plzni. Po znovu obnovení hejtmanství v Rokycanech v srpnu 1896 náleželo Skomelno od 1. 9. 1896 k politickému okresu Rokycany. Součástí tohoto okresu byla obec do 1. června 1942, po zbytek války náleželo Skomelno do správy Okresního úřadu Plzeň – venkov. Rokycanský okres byl znovu obnoven až v srpnu 1945.

Územní působnost obecního úřadu se vztahovala pouze na katastrální území obce Skomelno. V roce 1942 sice Okresní úřad Plzeň – venkov navrhoval sloučení obcí Mostišťe, Chomle, Skomelno a Vejvanov, ale k zamýšlenému sloučení nedošlo.

V období 1850 – 1945 se používalo pro název obce termínů Skomelné či Skomelno. Na základě zákona č. 266/1920 Sb. zák. a nař. byl od roku 1920 používán výhradně termín Skomelno.

Obecní zřízení bylo uzákoněno tzv. Stadionovým prozatímním obecním zřízením z 20. 3. 1849, kde byla vytýčena zásada „základem svobodného státu je svobodná obec.“ Toto zřízení nabylo platnost od 1. ledna 1850. Rozeznávalo dvojí působnost obce, vlastní záležitosti obce a přenesené, delegované záležitosti. Obce se staly nejnižšími články a instancemi územní samosprávy. V roce 1859 bylo vydáno obecní zřízení, z něhož v praxi zůstalo platné jen nařízení o domovském právu. K dalším změnám došlo po vydání Únorové ústavy v roce 1862, na kterou navazoval říšský zákon č. 18/1862 a zemský zákon z 16. 4. 1864 o obecním zřízení. Po první světové válce bylo změněno obecní zřízení volebním zákonem č. 75/1919 Sb. zák. a nař. a novelou zákona o obecním zřízení č. 76/1919 Sb. zák. a nař. Volební období bylo stanoveno na dobu čtyř let, po roce 1933 bylo změněno na šestileté.

Po vzniku Obecního úřadu ve Skomelně v roce 1850 se staly výkonnými orgány obecní výbor a obecní představenstvo. Obecní výbor byl složen ze zákonného počtu členů závislého na stavu oprávněných voličů s tříletým funkčním obdobím. Náhradníků nemělo být více než polovina členů obecního výboru. Obecní výbor jako kolegiální sbor rozhodoval většinou hlasů, měl pouze usnášecí a dozorčí moc, nikoliv však moc výkonnou. Po reformách

sedmdesátých let měl obecní výbor usnášecí a dozorčí moc a byl sekundárním orgánem, který vyřizoval zvláště důležité záležitosti. Jeho zasedání byla veřejná. Do pravomoci obecního výboru patřila správa obecního majetku, udělování domovského práva, čestného občanství a vyřizování záležitostí místní policie.

Obecní výbor volil ze svého středu obecní představenstvo, které se skládalo ze starosty a alespoň dvou radních. Představenstvo netvořilo kolégium, radní byli pouze pomocným a zastupujícím orgánem starosty. Představenstvo jako užší orgán reprezentovalo obec navenek.

Působnost obecního úřadu byla zčásti samostatná: správa obecního jmění a obecních záležitostí, dohled na bezpečnost majetku, péče o zachování obecních cest, silnic a mostů, výkon policie polní, běžné, zdravotní, mravnostní, stavební i požární, péče o chudé a dobročinné ústavy, účast na správě místních škol, urovnávání sporů mezi stranami v obci a konání dobrovolných dražeb nemovitých věcí. Zčásti byla působnost obcí přenesená a ta se týkala záležitostí soudních, politických, vojenských, berních i důchodkových. Dohled nad obecním úřadem náležel jednak okresnímu zastupitelstvu a zemskému výboru, jednak místodržitelství.

O počátcích činnosti obecního úřadu nevíme mnoho. Z podpisů v nejstarší knize známe první představitele obce. V roce 1839 byl představeným Skomelna Václav Tůma, výbor tvořili Vencl Procházka, Jan Čermák a Václav Tejček. Na konci osmdesátých let byl starostou Václav Čermák.

V roce 1891 stál v čele obce Václav Šrédl spolu s Ignácem Uzlíkem, Václavem Opatrným, Josefem Spěvákem, Antonínem Tůmou, Václavem Tejčkem, Josefem Krocem a Janem Potůčkem. O rok později byl zvolen starostou Josef Tejček.

Ten setrval ve funkci do roku 1902, kdy jí předal Václavu Lifkovi. V zastupitelstvu zasedali mimo starostu Václav Fuchs, Václav Vyčichl, Josef Tejček, Josef Spěvák, Václav Šrédl, Antonín Chvojka, Jan Fišer a Antonín Karlíček. Starosta Lifka řídil naposledy schůzi zastupitelstva 22. 1. 1911. V letech 1911 – 1919 vykonával funkci starosty Josef Tejček. V roce 1916 narukoval první náměstek a místo něj byl zvolen Antonín Tůma.

V červnu 1919 se uskutečnily obecní volby, v nichž se o přízeň voličů ucházeli kandidáti Republikánské strany československého venkova a Československé sociálně demokratické strany. Volby vyhrála sociální demokracie, která měla v dvanáctičlenném zastupitelstvu 9 mandátů. Dne 23. 6. zvolilo zastupitelstvo novým představitelem obce Václava Sinkuleho. V červenci se vytvořily také první obecní komise finanční a bytová.

O čtyři roky později získala ve volbách většinu opět sociální demokracie a ve funkci starosty byl potvrzen Václav Sinkule.

Na počátku roku 1928 se konaly obecní volby. Proti jejich výsledku však byly vzneseny námitky (porušení § 1 volebního zákona), a tak byl určen nový termín, 24. 4. I v těchto volbách jasně zvítězila sociální demokracie nad republikány. Starostou byl zvolen František Kroupa.

Před volbami v roce 1932 se v obci ustavilo občanské sdružení, které postavilo kandidátku proti dosavadním dvěma, tj. sociální demokracii a republikánům. Na základě výsledků voleb bylo složení zastupitelstva následující: 6 sociálních demokratů, 4 republikáni a 2 zástupci za občanské sdružení. Do čela obce se dostal sociální demokrat Josef Marek, jeho náměstkem se stal Josef Tejček.

Schůzi obecního zastupitelstva 30. dubna 1941 naposledy předsedal starosta Josef Marek. Pak dlouhodobě onemocněl a zastupoval ho náměstek Josef Tejček. 16. 10. 1941 se zastupitelé dohodli na nové volbě starosty, která se uskutečnila 25. 10. Této funkce se nechtěl nikdo ujmout, nakonec byl však zvolen pokrývač František Šístek. Ještě téhož dne rezignoval z důvodů stáří (75 let) dosavadní první náměstek Josef Tejček. Jeho nástupcem se stal Jan Grüner. Na začátku února 1942 se po nemoci zotavil Josef Marek a byl ochoten se opět ujmout své bývalé funkce, kterou pak zastával až do roku 1945.

Obecní úřad ve Skomelně zanikl 5. 5. 1945 dnem ustavení Místního národního výboru ve Skomelně.

Starostové Skomelna v letech 1891 - 1945

Jméno starosty	Ve funkci od	Ve funkci do
Václav Čermák	?	?
Václav Šrédl	1891	1892
Josef Tejček	1892	17. 8. 1902
Václav Lifka	17. 8. 1902	22. 1. – 12. 4. 1911
Josef Tejček	22. 1. – 12. 4. 1911	1919
Václav Sinkule	1919	24. 5. 1928
František Kroupa	24. 5. 1928	13. 7. 1932
Josef Marek	13. 7. 1932	30. 4. 1941
Josef Tejček *	30. 4. 1941	25. 10. 1941
František Šístek	25. 10. 1941	8. 2. 1942
Josef Marek	8. 2. 1945	5. 5. 1945

* Zastupoval starostu z titulu své funkce prvního náměstka.

II. Dějiny a vývoj fondu

Původci fondu Archiv obce Skomelno jsou dva. Převážná většina písemností pochází z činnosti Obecního úřadu ve Skomelně působícího v letech 1850 - 1945. Druhým původcem písemností starších (před rokem 1850) je vesnická samospráva v čele s rychtářem a obecními staršími, dosazenými správou panství.

Fond je možno považovat za uzavřený, neboť ve spisovně nezůstaly žádné písemnosti z doby před rokem 1945. Jazykem fondu je čeština.

V počátcích činnosti byla úřadovna pravděpodobně v bytě starosty. Schůze obecního zastupitelstva se konaly v místním hostinci. Když byl v roce 1941 zvolen starostou obce František Šístek, neměl k dispozici vlastní místnost pro obecní úřad. Bylo proto rozhodnuto zřídit úřadovnu ve škole v horním kabinetě.

O péči o písemnosti nevíme mnoho. Několik málo dochovaných písemností nevyovídá nic o způsobu vedení spisové agendy na obecním úřadě. Více informací poskytují dochované seznamy písemností, které byly vyhotoveny při předávání agendy mezi jednotlivými starosty. V roce 1902 byly zaevidovány: hlavní kniha, deník, deník školní, deník chudé kasy, matrika příslušníků, evidence domovských listů a knížek, matrika cizích, kniha trestní, kniha přihlášek k vojsku, kniha stará obecní, jateční protokol, kniha kontribučního fondu, hlavní kniha daní stará, kniha daní nová, kniha protokolů, kniha parcelní s mapou, domobranecké seznamy, archiv veškerých úředních spisů od 1. 4. 1892 – 17. 8. 1902, 3 obecní razítka, otisk pečeti, tiskopisy a pomocné tištěné knihy.

Po první světové válce byly předány mimo výše zmíněné kniha domobranců, 2 parcelní protokoly, kniha vydaných pracovních knížek, jateční protokol, odvodní seznamy od roku 1870, knížka školního paušálu, knížka ekvivalentu, knížka na odvádění školních přírážek a knížka na odvádění daní.

V soupisu z roku 1928 je uvedena skříň s tiskopisy, 2 hlavní knihy, kniha chudinského fondu, likvidační strazza, pokladní deník, matrika příslušníků obce, kniha cizích s domovskými listy, trestní kniha, 2 parcelní protokoly, kniha MŠR, jateční protokol, inventář veřejného statku, inventář obecního jmění, přihlašovací kniha, kniha domobranecká, kniha pro vydávání domovských listů, 2 mapy, projekt elektrifikace, 2 stavební plány pro školu, stavební plány a stavební protokoly, jednacích protokolů a kniha protokolů.

Po čtyřech letech se předala skříň, tj. archiv, kde byly uloženy úřední spisy za 10 let, zápisy o narození a úmrtí, protokoly o stavebních komisích a plánky, domovské listy, zákony a tiskopisy. Mimo to bylo ještě zapsáno předání 3 hlavních knih, knihy chudinského fondu, 2

likvidačních strazz, 3 pokladních knih, matriky příslušníků, matriky cizích, knihy trestní, 2 parcelních protokolů, knihy MŠR, jatečního protokolu, inventáře veřejného statku, knihy přihlašovací, knihy domobranecké, knihy domovských listů, dvou map, spořitelní knížky, záložních lístků, dvou stavebních plánů školy, jednacího protokolu, knihy zápisů ze schůzí zastupitelstva a osmi razítek.

Na úřadě se používalo od roku 1911 kulaté razítko s textem OBECNÍ ÚŘAD VE SKOMELNĚ, uprostřed s českým lvem. To bylo od roku 1928 vystřídáno obdobným se stejným nápisem. V letech okupace bylo nahrazeno dvojjazyčným. Od 1914 se využívalo prezenční razítko, avšak vyznačovalo se jen datum přijetí písemnosti.

První skartace se uskutečnila 22. 12. 1952. Pro trvalé uložení byly vybrány čtyři knihy z let 1839 – 1933 (parcelní protokol, školné, kniha protokolní, zápisy ze schůzí zastupitelstva). Zdá se však, že tyto materiály byly ponechány na obecním úřadě, neboť se později objevují znovu v předávacích protokolech. Při téže prohlídce byla vyskartována řada materiálů 34 knih (matrika příslušníků, kniha cizích příslušníků, jateční protokol, trestní kniha, jednací protokoly, hlavní knihy, pokladní knihy, likvidační strazza, inventáře školy a obce, deníky, seznamy domobranců apod.) a tři balíky spisů vše z let 1893 – 1945.

V lednu 1956 navštívil Skomelno archivář Martin Švígler a archivní depozitář tak obohatil o směrnici pro výkon prohlídky jatečních zvířat a masa z roku 1939. Vyskartoval seznamy očkovaných z let 1940 – 1948 a nákazové příspěvky z let 1944 – 1945.

V dubnu 1960 se v rámci skartačního řízení do archivu vybraly parcelní protokol z roku 1839, odvod školních poplatků z let 1886 – 1901, kniha domovských listů z let 1892 – 1939, dva podací protokoly z let 1943 – 1949, kniha domovských listů z let 1932 – 1948 a 2 inventáře obecního jmění z let 1942 – 1946. Převzat byl také balík spisů z let 1923 – 1957. Pro vyřazení bylo doporučeno 5 balíků spisů z let 1937 – 1955.

Dne 19. května 1999 byly na obecním úřadě převzaty tři knihy ze schůzí zastupitelstva a z plenárních zasedání MNV z let 1891 – 1955 a přehled o sčítání lidu z roku 1911.

Za ztracené je možno považovat: matriku příslušníků obce, matriku cizích, knihu kontribučního fondu, trestní knihu, jateční protokol, knihy vojenské a daňové evidence, parcelní protokol, stavební protokol a knihy účetní – hlavní knihy, pokladní deníky obce, ústavu chudých a školy. Spisového materiálu se dochovalo velmi málo, zcela chybí spisy ze skupin péče o bezpečnost a veřejný pořádek, péče o veřejné ústavy a zařízení, spolupůsobení ve státních záležitostech. Nezachovaly se ani zmiňované mapy a plány. Do archivu nebyla předána razítka.

III. Archivní charakteristika fondu

Před zahájením pořádacích prací obsahoval fond 12 knih a karton. Jeho časový rozsah byl určen léty 1839 – 1945 (1962), metráž byla odhadována na 0,22 bm.

Fond byl svěřen ke zpracování Mgr. Haně Hrachové. Inventarizace se uskutečnila v roce 2002. Fond byl uspořádán podle metodického návodu pro pořádání fondů obcí. Písemnosti byly rozděleny podle původce na předchůdce obecní samosprávy a na písemnosti obecního úřadu z let 1850 – 1945. Ze staršího období se zachovala pouze jedna kniha z roku 1839.

Písemnosti z let 1850 – 1945 byly rozčleněny do skupin knihy, spisový a účetní materiál. Při pořádání knih bylo zjištěno, že původně fond obsahoval 6 knih s přesahem za rok 1945: kronika Skomelna z let 1914 – 1962, kniha zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva a z plenárních zasedání MNV z let 1933 – 1955, kniha evidence vydaných domovských listů a vysvědčení zachovalosti z let 1939 – 1951, inventář obecního jmění z let 1942 – 1948, inventář pozemků a veřejného statku z let 1916 - 1948 a likvidační strazza z let 1940 – 1950. Kronika byla delimitována do fondu MěstNV Radnice, ostatní knihy pak do fondu MNV Skomelno. Mezi knihami byla nalezena také hlavní kniha MŠR Skomelno z let 1944 - 1949, která byla rovněž delimitována do příslušného fondu. Nyní fond obsahuje 6 knih.

Spisů se z činnosti obecního úřadu dochovalo jen velmi málo. Byly rozděleny do skupin obec a její správa a správa obecního majetku.

Celkem bylo delimitováno 0,09 bm písemností do fondů MNV Skomelno, MěstNV Radnice a MŠR Skomelno. Ve fondu nebyla provedena žádná vnitřní skartace. Rozsah fondu je 0,21 bm, z toho na 6 knih připadá 0,09 a na karton spisů 0,12 bm.

Kategorizace jednotlivých písemností fondu je uváděna na základě směrnice MV ČSR č. 2 ze dne 4. 3. 1975 o ochraně a kategorizaci archiválií. Písemnosti byly zařazeny do dvou kategorií. Knihy zápisů ze schůzí byly zahrnuty podle § 2 odst. d) do první kategorie. Ostatní knihy i spisový materiál náleží k 3. kategorii.

Fyzický stav fondu je dobrý.

IV. Obsah fondu

Fond AO Skomelno 1839 – 1939 obsahuje 6 knih z let 1839 – 1939 a karton spisů z let 1902 – 1926.

Zajímavé informace přináší kronika Skomelna z let 1914 – 1962, která je součástí fondu MěstNV Radnice. Z počátku jí psal sám starosta Josef Tejček. V roce 1919 po něm tuto funkci přijal Václav Sinkule. O deset let později byl kronikářem zvolen učitel Rudolf Jelínek, od kterého vedení kroniky po dvou letech převzal Václav Pokorný. V roce 1938 se stal kronikářem Václav Kopkán a o rok později Alois Hekner.

Z ostatních knih je třeba upozornit na knihy zápisů ze schůzí z let 1891 – 1944. V nich je obsažena řada informací o přípravách a o vlastní stavbě školy ve Skomelně. Kniha evidence vydaných domovských listů, čeledních a pracovních knížek z let 1892 – 1939 obsahuje popis osob (postava, barva vlasů a očí, tvar obličeje).

Ze spisového materiálu upozorňuji pouze na obecní přehled sčítání lidu z roku 1911, v němž lze najít celkové výsledky.

V. Záznam o uspořádání fondu

Fond AO Skomelno uspořádala, inventární seznam sestavila a úvod zpracovala Mgr. Hana Hrachová v roce 2002 ve Státním okresním archivu v Rokycanech.

Rokycany 27. 10. 2004

Mgr. Hana Hrachová

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Seznam použitých pramenů a literatury

Kronika Skomelna 1914 – 1962, 1. díl.

Politický a školní okres rokycanský, Rokycany 1898.

Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850 – 1970, I. díl, 1 sv., Praha 1978.

Příloha č. 2

Seznam použitých zkratek

AO	archiv obce
čp.	číslo popisné
inv. č.	inventární číslo
JAF	jednotný archivní fond
MNV	místní národní výbor
MěstNV	městský národní výbor
MŠR	místní školní rada
OkÚ	okresní úřad
OZ	obecní zastupitelstvo
SOkA	státní okresní archiv

INVENTÁRNÍ SEZNAM

A: Předchůdci obecní samosprávy do roku 1850

I. Knihy

Knihy evidence daní a poplatků

1	Parcelní a stavební protokol
čes., 23x39 cm, lepenkové desky,
kožený hřbet, 35 pops. fol. | 1839 | K 1 |
|---|---|------|-----|

B: Obecní úřad 1850 - 1945

I. Knihy

Knihy všeobecné správy obce

	Kronika Skomelna, 1. díl
(viz MěstNV Radnice, nezpracováno)	1914 – 1962	
2	Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva
Zápis z schůze konstitučního fondu
Zápis z schůze honebního výboru
Zápis z schůze zásobovacího výboru
Zápis z schůze hospodářské rady	7. 5. 1891 – 14. 7. 1919
29. 1. 1895 – 22. 7. 1906
29. 6. 1895 – 5. 7. 1914
27. 4. 1915 – 1. 2. 1917
7. 11. 1918 – 16. 2. 1919	K 2
3	Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva
Zápis z schůze obecní rady
Zápis z schůze finanční komise	26. 7. 1919 – 2. 12. 1933
6. 7. 1927 – 27. 8. 1931
6. 7. 1927 – 9. 2. 1931	K 3
	Knihy zápisů ze schůzí obecního zastupitelstva
a z plenárních zasedání MNV
Zápis z schůze finanční komise	30. 12. 1933 – 8. 9. 1944
(29. 5. 1945 – 31. 5. 1955)
11. 2. 1940	

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časový rozsah</u>	<u>Evid. č.</u>
	(viz MNV Skomelno, bez inv. č.)		
4	Kniha evidence vydaných domovských listů, čeledních a pracovních knížek	1892 – 1939	K 4
	Kniha evidence vydaných domovských listů a vysvědčení zachovalosti (viz MNV Skomelno, nezpracováno)	1939 - 1951	
Knihy správy obecního majetku			
	Inventář obecního jmění (viz MNV Skomelno, nezpracováno)	1942 – 1948	
	Inventář pozemků a veřejného statku (viz MNV Skomelno, nezpracováno)	1916 - 1948	
Kniha evidence v záležitostech veřejných ústavů a fondů			
5	Kniha evidence školného	1886 – 1914	K 5
Kniha evidence ve věcech spolupůsobení ve státních záležitostech			
6	Berní knížka	1899 – 1902	K 6

II. Spisový materiál

II. 2 Spisy

Obec a její správa

7	Sčítání lidu (obecní přehled 1. část – obyvatelé podle pohlaví, pobytu, státní příslušnosti, náboženství a obcovací řeči)	1911	1
8	Obecní funkcionáři a zaměstnanci (děkovný dopis J. Alešové za projevenou soustrast při úmrtí B. Aleše, správce radnického panství)	1916	1
9	Organizace činnosti obecní samosprávy (pozdávky na schůze)	1911 – 1919	1

Správa obecního majetku

10	Rozpočtové hospodaření obce (rozpočet MŠR Radnice na rok 1907, rozpočet školy ve Skomelně (1926))	1906 – 1926	1
----	--	-------------	---

III. Účetní materiál

III. 1 Účetní knihy

Likvidační stráža

(viz MNV Skomelno, nezpracováno)	1940 - 1950
----------------------------------	-------------

Základní informace o fondu

Název fondu:	Archiv obce Skomelno
Značka fondu:	AO Skomelno
Časový rozsah:	1839 – 1939
Počet evidenčních jednotek:	7 (6 knih, karton)
Počet inventárních jednotek:	10
Rozsah v běžných metrech:	0,21
Stav ke dni:	27. 10. 2004
Archivní fond zpracovala:	Mgr. Hana Hrachová
Pomůcku sestavila:	Mgr. Hana Hrachová
Počet stran:	16
Schválil:	Mgr. Hana Hrachová, čj. SOAP/07-614/04 11. 11. 2004